



ZWIĄZEK NAUCZYCIELSTWA POLSKIEGO

ROK ZAŁOŻENIA 1905

ZARZĄD GŁÓWNY

00-389 Warszawa, ul. Smulikowskiego 6/8
tel. (22) 318 91 00, 318 92 17, fax (22) 318 92 19
www.znp.edu.pl e-mail: znp@znp.edu.pl

BP/079/AW/21/23

Warszawa, 7 grudnia 2023 r.

Ministerstwo Edukacji i Nauki
Centrum Transformacji Cyfrowej
ul. Aleja Jana Chrystiana Szucha 25
00-918 Warszawa

Szanowni Państwo,

Z dużą uwagą zapoznaliśmy się z przygotowanym przez Państwa i udostępnionym w ramach prekonsultacji dokumentem pn. „*Polityka cyfrowej transformacji edukacji*” i wyrażamy uznanie dla jego kompleksowości i szerokiego ujęcia tych ważnych zagadnień.

W przeszłości tworzone już podobne dokumenty, ale nie zapewniały one systemowego podejścia i zaangażowania całej administracji rządowej do polityki cyfryzacji edukacji. Realizowane programy wsparcia sprzętowego nie były kompleksowe i często nie spełniały potrzeb środowiska edukacyjnego nie

zapewniając wsparcia szkoleniowego czy metodycznego dla nauczycieli. Niedostateczna była też w naszej ocenie ich ewaluacja i monitorowanie w zakresie wpływu na efektywność procesu edukacyjnego.

Wobec wielu wdrażanych obecnie inwestycji w cyfryzację edukacji zarówno w ramach Krajowego Planu Odbudowy jak i Polityki Spójności potrzebny jest strategiczny plan i kierunki działania, tak aby podejmowane przez różne instytucje inicjatywy były spójne i wzajemnie się uzupełniały. Jest to także kierunek wyznaczany na szczeblu europejskim, który znajduje odzwierciedlenie w rezolucji Rady w *sprawie strategicznych ram europejskiej współpracy w dziedzinie kształcenia i szkolenia na rzecz europejskiego obszaru edukacji i w szerszej perspektywie (2021–2030)*, w której wśród priorytetów strategicznych wymieniono transformację ekologiczną i cyfrową.

W przygotowanym przez Komisję Europejską *Planie działania w dziedzinie edukacji cyfrowej na lata 2021–2027* ustalono także priorytety strategiczne, które mają służyć osiągnięciu tego celu: **„wspieranie rozwoju wysoce efektywnego ekosystemu edukacji cyfrowej oraz poprawa kompetencji i umiejętności cyfrowych właściwych w dobie transformacji cyfrowej”**.

W szybko rozwijającym się i w coraz bardziej niepewnym świecie tak ważne jest stałe i systemowe wsparcie poprawiające efektywność edukacji i zapewniające jej coraz większą inkluzywność. Pandemia przyspieszyła cyfrową transformację w edukacji, ale też pogłębiła nierówności, gdzie brak odpowiedniego sprzętu do edukacji zdalnej był wykluczający i negatywnie wpływał na efekty kształcenia. Edukacja jest jednym

z podstawowych praw człowieka, a powszechny dostęp do niej musi być zagwarantowany i rozszerzony na świat cyfrowy.

Popieramy też inwestycję w programy edukacyjne oparte na metodzie project-based learning (PBL), które przyczyniają się do nabywania przez uczniów kompetencji 4K jako najbardziej pożądanych na rynku pracy.

Koordinacja wdrażania

Dokument zakłada zaangażowanie wielu instytucji zarówno na poziomie krajowym jak i regionalnym i tu dostrzegamy potrzebę koordynacji na etapie wdrażania przez jeden wybrany podmiot, który będzie do tego przygotowany zarówno merytorycznie jak i organizacyjnie. Obecny dokument ma charakter strategiczny i jak wiemy będą do niego tworzone szczegółowe harmonogramy, plany i wskaźniki, co jest niezbędne do osiągnięcia sukcesu w tym zakresie. Podmiot, który byłby odpowiedzialny za całościową koordynację powinien na bieżąco monitorować wdrażanie, ale też wyrażać gotowość do jego zmian gdy takie zaistnieją z uwagi na dużą dynamikę rozwoju technologii cyfrowych. Ważne jest prowadzenie ciągłego dialogu z całym środowiskiem edukacyjnym: nauczycielami, dyrektorami szkół, partnerami społecznymi, organami prowadzącymi, ekspertami, dostawcami usług edukacyjnych etc.

Na etapie prekonsultacji nie został udsostępniony załącznik, który wskazuje źródła finansowania, wiemy tylko z opisu, że składać się na nie będą środki z KPO, Polityki Spójności, środki krajowe i prywatne, dlatego do tego obszaru odniesiemy się w procesie konsultacji po upublicznieniu całego dokumentu.

Zmniejszenie obciążeń administracyjnych nauczycieli i szkolenia z technologii cyfrowych

Narzędzia cyfrowe ukierunkowane na użytkownika powinny przynieść innowacyjne rozwiązania w edukacji i wspierać nauczycieli, zmniejszając spoczywające na nich obciążenie administracyjne. Ponadto powinny im pomagać w dostosowaniu ich pracy i systemów edukacyjnych do przełomowych technologii, takich jak sztuczna inteligencja. Szkolenia dla nauczycieli powinny obejmować wiele tematów z nią związanych np. bezpieczne aplikacje, które automatyzują sprawdzanie wiedzy uczniów, wzmacniają pracę grupową w klasie czy też pozwalają na szeroką wymianę doświadczeń pomiędzy samymi nauczycielami. Jej narzędzia mogą wzmacniać zaangażowanie uczniów i uczennic oraz stwarzać nowe możliwości uczenia się. To od nauczycieli w największym stopniu zależy sukces programu cyfryzacji i to oni powinni być kluczowymi partnerami przy wdrażaniu tych działań. Liczne badania (np. *Preparing for Life in a Digital World: International Computer and Information Literacy Study 2018 International Report*. Amsterdam: IEA.) potwierdzają, że nauczyciele częściej korzystają z technologii cyfrowych tam gdzie szkoły zachęcają ich do odpowiedniego planowania i współpracy podczas korzystania z technologii w kształceniu. Grupa ta potrzebuje systemowego i ciągłego wsparcia w tym zakresie ponieważ to wysokie kompetencje cyfrowe nauczycieli są gwarantem efektywnego wykorzystania technologii w procesie edukacyjnym. Stąd nasz postulat, aby dokument obejmował też koncepcję Koordynatorów działań cyfrowych w szkołach, która jest w trakcie procedowania w ramach Programu FERS. W tym zakresie Związek Nauczycielstwa Polskiego przeprowadził badanie wśród nauczycieli, w którym wzięło

udział ponad 800 nauczycieli (w większości nauczyciele informatyki).

Najważniejszymi 6 zadaniami dla koordynatorów były według badanych:

- Wspieranie dyrektora lub dyrektorki w zakresie opracowania i realizacji programów rozwojowych szkół pod kątem wdrażania TIK zarówno w dydaktyce, jak też organizacji pracy szkoły;
- Diagnozowanie potrzeb nauczycieli od strony zapotrzebowania na sprzęt komputerowy i oprogramowanie;
- Zarządzanie systemami informatycznymi w szkole takimi jak: platforma umożliwiająca zdalne nauczanie w szkole;
- Dbanie o właściwy wizerunek szkoły w Internecie: prowadzenie szkolnej witryny internetowej;
- Zarządzanie systemami informatycznymi w szkole takimi jak: elektroniczny dziennik lekcyjny;
- Wspieranie nauczycieli przedmiotów nieinformatycznych w stosowaniu technologii cyfrowych w nauczaniu przedmiotowym m.in. poprzez: doradztwo w zakresie korzystania z platform e-learningowych, komunikatorów i rozwiązań „chmurowych”.

Ta funkcja powinna zostać na stałe wpisana do systemu edukacji i mieć zagwarantowane finansowanie.

W obliczu planów szkoleń dla nauczycieli zarówno w ramach KPO jak i Polityki Spójności podtrzymujemy nasz postulat o potrzebie przygotowania narzędzia – ogólnopolskiej „wyszukiwarki” szkoleń, gdzie wszyscy Projektodawcy (z KPO i Polityki Spójności) będą zamieszczali informacje o dostępnych formach szkoleniowych w jednym miejscu np. na portalu edukacja.gov.pl. Będzie to zarówno ułatwieniem dla nauczycieli jak i ułatwi rekrutację Projektodawcom. Obecnie informacje o projektach często nie docierają do zainteresowanych tematem.

W dokumencie wymieniono wiele form doskonalenia nauczycieli np. staże, wizyty studyjne a jako organizacje współpracujące organizacje pozarządowe. Potwierdzamy, że wiele organizacji pozarządowych ma takie kompetencje, ale przypominamy też i

postulujemy wpisanie współpracy z partnerami społecznym działającymi w obszarze edukacji, którzy mogą odegrać ważną rolę w tym procesie, mają też stały kontakt z nauczycielami a także grono eksperckie.

Cyfryzacja przedszkoli, cyberbezpieczeństwo i higiena cyfrowa

Popieramy opracowanie standardu ergonomicznego wyposażenia sal przedszkolnych, ale jeśli ma ono sprzyjać użyciu technologii cyfrowych i zabawom w zakresie kodowania, sterowania wymaga to **wyposażenia wszystkich nauczycieli przedszkoli w laptopy** i zapewnienie sieci Internet w placówkach. Ponadto prowadzenie takich zajęć w grupach wiekowych na poziomie przedszkola musi być poprzedzone dyskusją i działaniami prewencyjnymi w zakresie cyberbezpieczeństwa i higieny cyfrowej. Pożądana byłaby też współpraca z rodzicami, działalność edukacyjna i działania świadomościowe skierowane do tej grupy. Dzieci w wieku przedszkolnym są szczególnie narażone na uzależnienie od urządzeń elektronicznych i Internetu, co wpływa na zaburzenia rozwoju zarówno intelektualnego jak i społeczno-emocjonalnego. Dotyczy to w szczególności dzieci z wysokim poziomem lęku, niską odpornością na stres i kompulsywnością. Wraz z wprowadzaniem takich aktywności należy zadbać o działania prewencyjne takie jak trening umiejętności społecznych, trening zarządzania własnym czasem lub trening relaksacyjny. Działania świadomościowe powinny być jednocześnie skierowane do rodziców, opiekunów i nauczycieli, tak aby osiągnąć synergię tych działań. Istnieją już rozwiązania europejskie, które mogą być dla nich inspiracją: platforma Lepszy Internet dla dzieci (Better Internet for Kids), Kącik edukacyjny itp.

Cyberbezpieczeństwo i higiena cyfrowa powinny być brane pod uwagę na każdym etapie wdrażania polityki cyfrowej transformacji edukacji. Według raportu Eukids online 2020 polskie dzieci najczęściej, w porównaniu z innymi krajami europejskimi, wskazują, że spotkały się online z mową nienawiści (48%). W celu zapobiegania tym niekorzystnym zjawiskom działania w tym zakresie powinny zostać wypracowane wspólnie z nauczycielami i ekspertami.

Transformacja cyfrowa edukacji to proces daleko bardziej złożony i odzwierciedlony we wskaźniku nasycenia sprzętem komputerowym.

Ewaluacja programów sprzętowych i plany ich wykorzystania w procesie edukacyjnym

Naszym postulatem jest także dokonanie ewaluacji programu Laptop dla nauczyciela w kontekście doposażania kolejnych grup. Zebraliśmy opinie nauczycieli, którzy podkreślali, że potrzebna jest większa elastyczność i decyzyjność w tym zakresie np. możliwość wykupienia subskrypcji programów edukacyjnych, aplikacji AI, sprzętu w postaci słuchawek, kamer, komputerów stacjonarnych, tabletów itp. Efektywność takich programów jest ściśle powiązana z ich dopasowaniem do potrzeb grupy docelowej. Program w obecnej odsłonie tworzy przestrzeń do patologicznych działań takich jak wyprzedaż niskiej jakości sprzętu, który zalega w magazynach.

Należy pamiętać, że we wrześniu uczniowie i uczennice klas czwartych otrzymali już laptopy sfinansowane w ramach KPO (tj. prefinansowane z środków krajowych w ramach PFR). Proponowaliśmy wtedy przygotowanie planu włączenia tych urządzeń do procesu edukacyjnego, pomysłów i propozycji na zmianę metod

dydaktycznych ponieważ infrastruktura w większości szkół nie pozwala na ich podłączenie do sieci wi-fi czy nawet do prądu (deklaracja 92 % badanych szkół zgodnie z badaniem Centrum Cyfrowy Dialog). Jak wynika z tego samego badania tylko 8% nauczycieli ocenia szkolną sieć Wi-Fi „jako niezawodną i pozwalającą na bezproblemowe wykonywanie zadań online” a w 50% szkół realne wartości przesyłowe (upload i download) wynoszą poniżej 100 Mbps. Ponadto 48% nauczycieli wskazuje, że praca online na pięciu urządzeniach jest możliwa w co najwyżej połowie sal lekcyjnych. Horyzont czasowy dla pełnej realizacji polityki cyfrowej transformacji jest odległy i w naszej ocenie należy tworzyć rozwiązania, które będą możliwe do wdrożenia nawet w sytuacji wskazanych braków. Eksperci edukacyjni proponują np. rotacyjne przynoszenie laptopów do szkół lub ich wykorzystanie do pracy grupowej w klasach.

Propozycja opracowania różnego rodzaju standardów wyposażenia jest w naszej ocenie potrzebna, ale jednocześnie powinien go wspierać system finansowania z środków budżetowych (m.in. wymiana sprzętu, aktualizacja oprogramowania).

W zakresie cyfryzacji edukacji pojawia się jeszcze wiele innych problemów, bez rozwiązania których trudno będzie osiągnąć zadawalające efekty w tym obszarze np. likwidacja „białych plam” w dostępie do Internetu, braki infrastrukturalne itp.

Liczymy na dalsze pogłębione konsultacje z Państwem i szeroki dialog ze wszystkimi interesariuszami gdy dokument zostanie w całości upubliczniony.

Z poważaniem

PREZES
Związku Nauczycielstwa Polskiego
Sławomir
Sławomir Broniarz